

Juldagen 2023

Predikan 2023 12 25 klockan 11 i Sankta Maria, Helsingborg

Gammaltestamentlig text: Jesaja 9:2-7

Episteltext: Första Timotheosbrevet 3:16

Evangelium: Lukas 2:1-20

Psalmer: 113, 115, 391:1-4 och 297.

Solosånger: Julvisa (Sibelius), Maria går i Rosengård (Regers) och Look Shepherds of Bethlehem (Folke Bohlin)

För några år sedan blev jag erbjuden medlemskap i en förening, men avböjde artigt efter att ha satt mig in i stadgarna. Av dem framgick det nämligen att under samlingarna som alltid inbegrep mat och dryck, fick inga samtal föras om religion, politik eller sex.

Evangelisten Lukas, som har författat den text som vi kallar för Julevangeliet och som vi just hörde, hade nog inte ens blivit påtänkt för medlemskap med tanke på hur han utformar sina inledande kapitel och hela den skrift som i Bibeln heter Lukasevangeliet och som han i samma anda fortsätter i Apostlagärningarna, också i Bibeln.

Lukas som i sin stil delvis hämtat inspiration av Septuaginta och semitiska förlagor, tiger nämligen inte utan talar högt och tydligt - när han beskriver Jesu födelse just med hjälp av skärningspunkten mellan politik och religion. Och här finns som jag ser det inte bara Julevangeliets kärna utan faktiskt nästan hela kärnan i kristen tro.

Så här lyder det inledande avsnittet i Julevangeliet och som över en miljard människor, på hundratals språk, i hem, i fängelser, på sjukhus, på sociala medier och i kyrkorum nu tar emot:

”Vid den tiden utfärdade kejsare Augustus en förordning om att hela världen skulle skattskrivnas. Det var den första skattskrivningen, och den hölls när Quirinus var ståthållare i Syrien. Alla gick då för att skattskrivna sig, var och en till sin stad. Och Josef, som genom sin härkomst hörde till Davids hus, begav sig från Nasaret i Galileen upp till Judéen, till Davids stad Betlehem för att skattskrivna sig tillsammans med Maria, sin trolovade, som väntade sitt barn.”

Berättelsen om Jesu födelse har förutom detta inledande avsnitt ett till viktigt avsnitt, efter vilket följer en utförlig beskrivning med lokala, utsmyckande, förstärkande detaljer om vad som ägde rum i Betlehem. Början av berättelsen och det andra avsnittet, som jag kommer till om en stund, är betydligt viktigare än dessa utförligt beskrivna detaljer. För som ni hörde, när Lukas ska berätta om Jesu födelse, så inleder han med att säga något som vi kan missuppfatta som en kommentar om att allt kring Jesu födelse försvårades av att kejsaren hade beslutat om en skattskrivning som ju ledde till att människor behövde förflytta sig.

Det är inte heller så att Lukas nämner kejsarens skattskrivning, som ju var till för att få ekonomiska medel till den militära romerska ockupationsmakten, för att få en relativt säker tidsangivelse, i avsikt att kompensera de annars sagoliknande dragen i berättelsen om Jesu födelse. Istället är det så att Lukas syfte är att kontrastera kejsaren Augustus och frälsaren Jesus. En kontrast som når ända fram till när romarna korsfäster Jesus.

På nästan varje sida i evangelierna möter vi fattiga och sjuka människor. Var kommer denna stora fattigdom från? Var kommer alla dessa sjukdomar från?

Svaret har sin bakgrund i att samhället var ockuperat av Romarriket, som myntade begreppet Pax Roma, den romerska freden - men som alltid innebar att människor kuvades, förslavades, fattigdom utbreddes och krig och inbördeskrig och sjukdomar härjade bland offren.

Jesus kom med ett annat budskap, som redan då sammanfattades med orden ”ett glädjebudskap för de fattiga” (Lukas 7:22). Jesus blev med tiden känd som en som kunde göra människor friska, och som förenade människor och som välsignade barn i det offentliga rummet.

- Romarnas soldater läste på torget upp befallningar om vad människor skulle göra. Lukas lät en ängel konstatera vad som hade hänt, ”I dag”.
- Romarna red på snabba stridshästar. Jesus gjorde sitt intåg på ett lastdjur, en åsna.
- Romarna slogs. Jesus förlät, t o m på korset.

Kort sagt: Vårdskapital och krig mot rätt(färdighet) och fred.

Lukas låter alltså sin berättelse om Jesus börja i en beskrivning av de villkor som gällde i den värld som styrdes av Octavius, som fr o m år 27 före vår tideräkning när republiken blev ett kejsardöme, fick namnet Augustus av senaten, ett namn som förresten betyder ”helig”. Till detta namn lades de tre titlarna Deus, alltså gudomlig, Dominus, alltså herre eller Härskare, samt Soter, alltså frälsare.

Den ”gudomlige”, ”Herren” och ”frälsaren” Augustus (den helige) och hans historiska dekret om en skattskrivning är den ena axeln som leder oss till skärningspunkten. Den andra axeln är ett flertal profetior, t ex i den andre Jesajas bok, kapitlen 40-55, Mikas 4:e och 5:e kapitel, 1 Samuelsboken kapitlen 16 och 17. Alltså profetior, och löften om att en dag ska Gud själv ta plats på jorden, göra sig närvarande, och befria världen, synliggöra och manifesteras kärleken, Gudsriket.

Dessa profetior och löften återfinns som längtan och aningar, hopp och framtidstro hos alla folk, i alla tider. Den andra axeln är därmed både den judiska traditionens förankrade övertygelse och det grundläggande draget hos varje människa. Det drag, eller den dimension som skulle kunna kallas det *religiösa* hos varje människa, nämligen:

En längtan efter frihet och rättvisa, tillförsikt och hopp, kärlek, försoning, upprättelse och evig fred.

Vi går nu över till det andra avgörande avsnittet. Det avsnitt som står i relation till det första avsnittet om kejsaren Augustus. De två avsnitten står i stark kontrast till varandra.

Ja, Lukas sätt att bygga upp berättelsen är spännande, och visst är det utmanande att han i det andra avgörande avsnittet med hjälp av ängelns replik kontrasterar mot kejsaren, och kejsare i vid bemärkelse, i alla tider.

Och det lilla ordet ”I dag” i meningen ”I dag har en frälsare fötts åt er i Davids stad, han är Messias, Herren” – är väldigt genomtänkt. Det är nämligen en eskatologisk markering för att hela kosmos fr o m just denna dag har förändrats. Fr o m Jesu födelse utmanas därmed de riken, världsordningar, religioner, ideologier, förhållningssätt, sedvänjor, attityder, planer och praktiker som

instrumentaliserar, förtrycker och utnyttjar människor. Alla och allt som inte i varje människa ser Gud själv utmanas av ”I dag-markeringen”, att *nu* bryter Guds rike in.

Att det lilla barnet dessutom kallas för ”frälsaren”, på grekiska *soter*, alltså samma titel som kejsaren *basileus*, innebär att Jesus konkurrerar med kejsaren;

- Jesus kommer med glädje precis som det profeteras i dagens episteltext;
- Jesus förändrar från grunden alla människors andliga situation;
- Jesus, för att anknyta till den svenska teologen Gustaf Aulén, ”övervinner fördärvmakterna”, och som det står hos Jesaja ”bryter sönder” ”förtryckarens piska” och ger alltså förlåtelse och upprättelse till alla som tror.

Den andra titeln Lukas ger Jesus i den genomtänkta meningen ”I dag har en frälsare fötts åt er i Davids stad, han är Messias, Herren”, är alltså ”Messias” – och genom att kalla Jesus för Messias, den smorde, som på grekiska översätts till Kristus, betonar Lukas att Jesus inte är en slumpmässigt uppdykande frälsare utan som Messias är Jesus fullbordaren av Guds löften till alla människor, givna i de judiska folkets skrifter och i den mänskliga längtan efter ett sant liv.

Slutligen, den *frälsare* som med glädje förändrar allt från grunden och upprättar människor,

- är en frälsare som genom att vara *Messias* fullbordar och motsvarar alla människors djupaste längtan efter ett sant liv, och
- är *Kyrios*, alltså *Herren* som med sin heliga ande är nära alla som vill tro och också vill mötas i härlighetens glädje, då ”Gud blir allt i alla”, som det står i 1 Korinthierbrevet. (1 Kor 15:28)

Men ändå, kan jag inte sätta punkt. För som jag sade i början av predikan så återfinns nästan *hela* kärnan i kristen tro i Julevangeliet. Och som så mycket

annat här i världen så är det nog liksom underförstått, av Lukas som säkert menade sig mer än väl täckt in allt med de tre titlarna Frälsare, Messias och Herre.

Men ändå, vill jag lyfta fram det – för kärnan i kristen tro framträder tydligast när vi också ger ord åt Nya testamentets lära

- att Jesus *inför Gud* tog människans plats i försoningen,
- och att Jesus på jorden *inför människorna* tar Guds plats så länge Gud känns bortrest.

Att Jesus på detta sätt kan vara människors och Guds ställföreträdare på en och samma gång, beror på det som är underförstått hos Lukas, nämligen på Jesu identitet, Jesu persons mysterium.

Och detta, som i dagens episteltext antyds i uttrycket ”vår religions hemlighet” beskrivs allra vackrast i klassisk musik och konst, och av evangelisten Johannes i hans poetiska parallellberättelse till Julevangeliet (som om ni vill följa med i texten är Juldagens alternativa evangelieläsning, andra årgången).

Så här skriver evangelisten Johannes om Jesus:

I begynnelsen fanns ordet, och Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud. Det fanns i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom det, och utan det blev ingenting till, av allt som finns till. I Ordet var liv, och livet var människornas ljus. (Johannes 1:1-4)

Gudskelov tackade vi ”ja” till inbjudan att vara med i denna härlighetsförening!

Amen